

фокусування уваги на розвитку компетентностей для життя, що реалізують новий Стандарт української школи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Адорно В. Т. Эстетическая теория / Теодор В. Адорно [Пер. с нем. А. Дранова]. – М.: Республика, 2001 – (Философия искусства). – 527 с.
2. Аристова Л. С. Методика викладання музичного мистецтва в 1 класі: методичний посібник / Л. С. Аристова. – Миколаїв: ОППО, 2014. – 128 с.
3. Бочкарева О. В. Этико-эстетическая направленность художественного диалога в образовании / О. В. Бочкарева // Искусство и образование. – 2006. – № 6 (44). – С. 49–70.
4. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі: єдність навчання і виховання: метод. посіб. / Л. М. Масол. – Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. – 178 с.
5. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителів / Л. Масол, О. Гайдамака, О. Калініченко, І. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
6. Мистецтво у розвитку особистості: монографія / за ред., передмова та післямова Н. Г. Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – 224 с.
7. Сухомлинский В. О. Выбранные творы в 5-ти томах / В. О. Сухомлинский. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 3. – 679 с.
8. Сухомлинский В. О. Сто порад учителю. / В. О. Сухомлинский. – К.: Рад. шк., 1988. – 304 с.

REFERENCES

1. Adorno, V. T. (2001). *Esteticheskaya teoriya*. [Aesthetic theory]. Moskva: Respublika.
2. Arystova, L. S. (2014). *Metodyka vykladannia muzychnoho mystetstva v 1 klasi*. [Methods of teaching music class 1]. Mykolaiv: OIPPO.
3. Bochkareva, O. V. (2006). *Etyko-esteticheskaya napravlennost xudozhestvennogo*

dyaloga v obrazovanii. [Ethical and aesthetic direction of artistic dialogue in education]. Kyiv.

4. Masol, L. M. (2015). *Khudozhno-pedahohichni tekhnologii v osnovnii shkoli: yednist navchannia i vykhovannia*. [Artistically-pedagogical technologies in primary school: unity of teaching and education: method. allowance]. Kharkiv: «Drukarnia Madryd».
5. Masol, L., & Haydamaka, O., & Kalinichenko, O., & Rudenko, I. (Eds.). (2006). *Metodyka navchannya mystetstva u pochatkoviy shkoli*. [Methods of teaching art at primary school]. Kharkiv: Ranok.
6. Nychkalo, N. G. (2006). *Mystetstvo u rozvytku osobystosti*. [Art in personality development]. Chernivtsi: Zelena Bukovyna.
7. Sukhomlynskyi, V. O. (1977). *Vybrani tvory v 5-ty tomakh*. [Selected works in 5 volumes]. Kyiv: Radianska shkola.
8. Sukhomlynskyi, V. O. (1988). *Sto porad uchyteliu*. [One hundred impresses on the teacher]. Kyiv: Radianska shkola.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

АРИСТОВА Людмила Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Наукові інтереси: теорія та методика художньо-естетичного навчання і виховання учнів, методика викладання музичного мистецтва в ЗНЗ, інноваційні художньо-педагогічні технології, інтегративна мистецька освіта.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ARYSTOVA Liudmyla Serhiyivna – Candidate of Sciences, comparable to the academic degree of Doctor of Philosophy, Ph.D., Pedagogical Sciences, docent, docent department of music, Mykolayiv National University of V. Suchomlynskyi.

Circle of scientific interests: theory and methods of artistic and aesthetic education and upbringing, methods of teaching music in schools, innovative artistic and educational technology, integrative art education.

Дата надходження рукопису 06. 04. 2017 р.

УДК 78.03(477)

БЕЛІКОВА ВАЛЕНТИНА ВЕНЕДИКТІВНА – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету e-mail:belikova@ukr.net

ДУХОВНА МУЗИКА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. На рубежі ХХ–ХХІ століть Україна, проголосивши свою

незалежність, заявила про себе, як про розвинуту цивілізацію, в центрі якої знаходиться особистість з її широким колом

© Белікова В. В., 2017

інтересів у соціальній, економічній, політичній, культурологічній, освітянській сферах знань.

У даний період особливо гостро постає необхідність пошуку нових форм, методів, оновлення змісту знань у різних галузях людської діяльності, що повною мірою стосується і музичної освіти, як невід'ємної частини загальної освіти. Зумовлено це значними змінами всесвітньо-соціального підвищення інтелектуалізації людського середовища; постійним зростанням обсягу науково-технічної інформації; появою новітньо-інформаційних технологій тощо. Все разом сприяє інтенсивному зростанню загального рівня культурної освіченості суспільства, що у свою чергу слугує формуванню «у громадян соціально-художнього світогляду» як такого [3, с. 45]. Останнє вимагає від освітян знаходити нові механізми у забезпеченні якості художньої освіти (музичної зокрема).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Осмислення розвитку та стану сучасної музичної освіти дозволяє говорити про те, що пошуки новітніх механізмів у цій галузі мають визначитися найсуттєвішим – змістом і методологією викладання всіх видів художньої творчості, що у сукупності складають самостійну наукову сферу – мистецьку освіту.

Враховуючи значущість науки як такої, що являється важливою цінністю суспільства у всі періоди його розвитку, мистецька освіта відповідає головним потребам суспільства – формує художнє мислення, світогляд людини, її творче сприйняття реальності та існування об'єктивних змін у суспільно культурному середовищі тощо. Іншими словами у центрі сьогоденної мистецької (музичної) освіти стоїть особистість з усіма формами її прояву.

Сучасна музична освіта спирається на наукові досягнення провідних українських учених (В. Андрущенко, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалка, А. Растригіна, В. Черкасов, О. Щолокова та інші), які розглядають різні аспекти підвищення ефективності викладання різнопрофільних дисциплін освітянської галузі, піднімають питання формування інтелектуальних умінь особистості, утворення відповідної мотиваційної ситуації, що активізувала б його особисто творчу діяльність.

Огляд досліджень відомих українських науковців у педагогічній, музикознавчій, естетичній галузях дозволяє стверджувати, що полікультурна (а точніше художня) світова аура ХХІ століття надихана різноманітними пошуками у висвітленні

особистості як головної персони суспільства. Саме тому підготовка спеціалістів високого рівня в галузі музичної освіти сьогодні набуває особливої гостроти. Уже всім стало зрозуміло, що освіченість у різних видах мистецтва (особливо музичного) свідчить не тільки про рівень культури конкретної особи, а й визначає «стан вітчизняної культури» [3, с. 45] суспільства в цілому. Добре розвинений стан культури забезпечує можливість зберігати, накопичувати, інтерпретувати музичні надбання й традиції з урахуванням нових наукових досягнень.

Метою статті є висвітлення значущості існування духовної музики на Криворіжжі як складової частини української музичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Духовна музична спадщина українського народу посідає особливе місце в історії розвитку музичної культури України. Вона належить до найглибших та найдавніших підвалин національної музичної культури. Духовна музика розкриває прекрасний і гармонійний світ музичних звуків, розвиває та облагороджує людські почуття, розширює коло наших знань про музичне мистецтво в цілому.

Початок існування духовної музики в Україні науковці відносять до Х століття. У названий період духовні твори представляли собою одноголосну церковну монодію. Та її розвиток був настільки стрімким, а популярність серед населення на стільки великою, що уже у XVI–XVII ст. духовна музика стає інтонаційною скарбницею для утворення професійними композиторами багатоголосної хорової та інструментальної музики.

Відродження духовної музики в Україні активізувалося у 80-х роках минулого сторіччя. Нині вона міцно посідає одне з провідних місць в системі сучасної музичної культури. Без духовної музичної культури музичне мистецтво не може існувати повноцінно. Українська духовна музика є своєрідним етичним кодексом, що формує духовні піднесені прагнення людини. Вона закликає її до вищих ідеалів – подолання моральної слабкості, до боротьби та протистояння спокусам життя, що постають на шляху до високої мети.

Духовна хорова музика знаходить яскраве віддзеркалення у творчості сучасних українських композиторів. Приклад до сказаного: є такі музичні твори, як – «Божественна Літургія №1 Святого Іоанна Златоуста» для дитячого (жіночого) хору а капелла Л. Дичко, «Три молитви до Пресвятої Богородиці», «Світе тихий» Б. Фільц та інші.

Твори духовної музики звучать у кафедральних соборах (їх у Кривому Розі понад 35), на великих музичних святах і форумах, фестивалях і конкурсах.

Висвітлюючи зазначену мету пропонованого дослідження підкреслимо, що одним з основних шляхів у формуванні й розвитку руху у сфері культурно-освітньої системи зростання рівня загальної культури населення у Кривому Розі є діяльність «Духовно-просвітницького центру для дітей і молоді», який функціонує на базі дитячої недільної школи, що була заснована за благословінням архієпископа Криворізького та Нікопольського Єфрема у 2001 році. У ті часи спеціального приміщення ще не було і заняття у школі проводилися у залі нижнього Всіхсвятського храму міського кафедрального собору. На той момент школу відвідувало тільки двадцять вихованців. Приходили діти, чий батьки були постійними прихожанами собору. У зв'язку з відсутністю спеціального приміщення всі вихованці займалися в єдиній групі.

Та у 2003 році вже було відкрито два класи в адміністративному корпусі. Завдяки цьому кількість вихованців збільшилась до 50 учнів (віком від 5 до 15 років).

А вже у 2008 році після реконструкції будівлі дитячої недільної школи був відкритий Духовно-просвітницький центр для дітей і молоді, який урочисто освятив архієпископ Криворізький та Нікопольський Єфрем.

На урочистостях були присутні представники міської та районної влади Кривого Рогу. Тепер у центрі є три класи, що призначені для роботи з вихованцями різних вікових груп. Викладачами центру вже зібраний необхідний методичний матеріал для роботи з вихованцями а їхніми батьками систематизований дидактичний матеріал та нові відомості про святині Кривого Рогу.

У період з 2001 по 2010 роки обов'язки директора школи виконував Роман Конюка, який викладав Закон Божий і одночасно був духовним наставником для всіх учасників учбового процесу. Кількість учнів у цей період зросла до 80 дітей (віком від 4-х до 16-ти років). За благословінням архієпископа Криворізького та Нікопольського Єфрема у 2011 році директором школи була призначена Т. Пухальська, а куратором і духовним наставником школи став ієрей Максим Білецький. Він викладач катехізис для прихожан собору, проводив бесіди на морально-етичні теми для дітей недільної школи.

До учбово-виховного процесу в школі було залучено п'ять викладачів з вищою

освітою, двоє студентів. Викладання в школі ведеться по восьми напрямкам, які умовно можна поділити на дві групи. До однієї групи належать дисципліни, що відповідають критеріям суто церковних шкіл і їхнім вимогам, а саме: «Закон Божий», «Біблейська історія і християнська етика» (викладач Т. Пухальська, головний спеціаліст управління освіти і науки виконкому Криворізької міської ради, вчитель вищої категорії, має педагогічне звання «Вчитель-методист»); «Церковнослов'янська мова» та «Церковнослов'янське читання» (викладач Н. Шарманова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Криворізького державного педагогічного університету).

До іншої групи можна віднести дисципліни більш широкого призначення, що пов'язані з формуванням і вихованням у свідомості людини належного відношення й поведінки в суспільстві, особистого ставлення і сприйняття оточуючого середовища. Мова йде про навчальні дисципліни «Православна культура», «Основи життєвих навичок», «Рукоділля» (викладач Л. Жижка).

До особливої групи належать «Церковний спів» (старша група) – регент С. Сіманенкова, завідувача вокально-хоровим відділом Школи мистецтв №1; «Церковний спів» (молодша група) – регент О. Борець, викладач Криворізької ДМШ №14.

Студент Київської Духовної Академії та семінарії М. Павличенко проводив «Бесіди на духовно-моральні теми», а педагогом-організатором, який відповідав за виховну роботу була Ю. Мірошніченко, студентка факультету української філології Криворізького державного педагогічного університету.

Крім навчальних занять для дітей недільної школи організовуються поїздки по святих місцях Криворіжжя та всієї України, влаштовуються театральні вистави до православних свят.

Вихованці недільної церковної школи та Духовно-просвітницького центру постійно беруть участь у музичних фестивалях «Від Різдва до Різдва», «Богородице, Діво, радуйся», у багатьох міських заходах, які організовуються студентами та викладачами ВНЗ Кривого Рогу.

Особливої уваги заслуговує діяльність архієрейського хору, який функціонує при Спасо-Преображенському соборі з 1991 року. Першим регентом хору був Б. Бабешко (тепер він протоієрей Борис, настоятель Спасо-Преображенського храму в с. Чкалівка). Потім регентом хору була призначена

О. Красник, а за нею О. Петрова. Починаючи з 1992 року за розпорядженням настоятеля о. Стефана, регентом хору став В. Кравченко. Під його керівництвом поповнився склад хорового колективу, а також укладена службова нотна бібліотека для всіх основних церковних свят. Літургічні піснеспіви та піснеспіви всенощні стали яскравішими за мелодичним розвитком, що дозволило звучанню хорового колективу стати більш спокійнішим та камерним.

Починаючи з 1996 року, після приїзду на кафедру архієрея, єпископа Криворізького і Нікопольського Єфрема, в репертуарі хорового колективу з'явилися твори концертного плану. Виконувалися вони на великих церковних святах.

У грудні 1999 року за благословінням Владики Єфрема, керівництво архієрейським хором перейшло до О. Семенової. З її приходом розширився склад хорового колективу, що дало можливість виконувати твори з сольним співом. Для цього були залучені такі співаки, як протоієрей Михаїл (Беденко), Семенов, Борець, Смірнова, Косенкова, Семенова, Цехмістеров.

У репертуарі архієрейського хору понад 250 творів. Серед них є гармонізації знаменного, грецького, сербського, афонського розспівів, піснеспіви Києво-Печерської та Почаївської лавр.

Основу хорового репертуару уклали твори композиторів-класиків, авторів партесних концертів, таких як Ділецького, Бортнянського, Турчанинова, Гречанинова, Леонтовича, Стеценка, Лисенка, а також твори сучасних композиторів: Дичко, Степурко, Фільц.

У репертуарі хорового колективу є багато творів Веделя, які були відроджені на початку ХХ століття і виконані хоровим колективом Київської духовної академії під керівництвом відомого в Україні диригента Кошиця. Маються на увазі такі твори Веделя, як «Канон Пасхи», «От юності моєя», «Літургія Святого Іоанна Златоуста», музика яких наповнена інтонаціями лірико-драматичної образності.

Архієрейський хор кожного року також бере участь у зимових музичних фестивалях «Від Різдва до Різдва», «Богородице Діво, радуйся», які проводяться у Криворізькій єпархії, бере участь у подібних заходах обласного та всеукраїнського рівнів.

Сучасний хоровий колектив має двадцять постійних учасників, які отримали спеціальну музичну освіту. Частина хористів працює хормейстерами та викладачами ДМШ, музичний студій, двоє учасників стали хоровими диригентами: Є. Борецько працює

регентом у Нікопольському храмі, С. Отрішко – в храмі о. Онуфрія.

Продовжуючи висвітлювати хорові колективи, в репертуарі яких звучить духовна музика, необхідно зупинитися на діяльності камерного хору Криворізького державного педагогічного університету.

Хоровий колектив був створений у 1976 році. Понад 30 років його очолював відомий у місті хоровий диригент, композитор, досвідчений викладач – «Відмінник народної освіти», доцент кафедри «Методики музичного виховання, співу та хорового диригування» А. Балабан. Під його керівництвом прозвучали такі масштабні твори, як «Реквієм» В. Моцарта, «Меса с-dur» Й. Гайдна, «Gloria» А. Вівальді, кантата «Хустина» Л. Ревуцького, численні популярні обробки українських народних пісень М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка та інших авторів.

У 1982 році хоровому колективу було присвоєно почесне звання «Народний». Сьогодні камерний хор має назву «Crescendo». Починаючи з 2002 року його художнім керівником та головним диригентом є випускниця Одеської консерваторії ім. А. Нежданової (тепер Одеська музична академія) (клас професора Ж. Косинського) Вікторія Сергєєва, яка своєю діяльністю продовжує кращі традиції розвитку української хорової музики.

Виконавську майстерність хорового колективу «Crescendo» добре знають у Кривому Розі, Кіровограді (тепер Кропивницький), Києві, Одесі, в багатьох містах України та за кордоном.

Камерний хор постійно бере участь у Міжнародних конкурсах, присвячених розвитку хорового мистецтва. Так, у 2003 році хор виступив в Одесі на Міжнародному конкурсі «Южная Пальміра» (став Лауреатом І премії). У 2005 році колектив взяв участь у Міжнародному фестивалі народної творчості в Сербії (м. Панчево, отримав звання Лауреата). У наступному 2006 році колектив взяв участь у V Всеукраїнському конкурсі хорових колективів ім. М. Леонтовича у Києві, де отримав призову І премію. У подальшому 2007 році камерний хор став Лауреатом ІІ премії XXVI Міжнародного фестивалю Духовної музики у Польщі (м. Білосток). На цьому конкурсі виконувалися фрагменти з «Літургії» М. Леонтовича: «Достойно є», «Нехай повні будуть уста наші», «Фуґа соль-мажор» з Концерту № 28 Д. Бортнянського.

У 2010 році колектив взяв участь у Міжнародному фестивалі-конкурсі «Ялта-Вікторія», де виконав Концерт В. Зубицького «Царю Небесний» та Концерт № 28

А. Веделя. Відома українська композиторка Л. Дичко зробила аранжування концерту А. Веделя для камерного струнного оркестру і солістів. На відкритті конкурсу відбулася прем'єра названого твору.

У 2009 та 2012 роках камерний хор «Crescendo» виступав у Болгарії (м. Варна) на конкурсі ім. Г. Дімітрова, де виконав уривок з Літургії С. Рахманінова «Милость мира». А вищою нагородою було відзначено виконання болгарського твору Г. Дімітрова «Сеяла є малка мома» (текст народний).

У наступному 2013 році колектив взяв участь на III Всеукраїнському конкурсі хорових колективів ВНЗ України ім. А. Авдієвського (м. Київ), виконав уривок з «Урочистої Літургії № 3» Л. Дичко «Прокімен» та фугу з Концерта № 34 Д. Бортнянського.

У 2016 році хор взяв участь у хоровому конкурсі ім. Г. Музическу в Румунії (м. Ясси), виконав «Под твою милость» Г. Музическу і отримав вищу нагороду – Гран-прі.

У репертуарі хорового колективу духовні твори композиторів-класиків (Д. Бортнянського, А. Веделя, М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, С. Рахманінова) та сучасних композиторів, які продовжують кращі традиції утворення та виконання української хорової музики.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Висвітлення діяльності Криворізького Духовно-просвітницького центру для дітей та молоді й камерного хору «Crescendo» факультету мистецтв Криворізького державного педагогічного університету навіть в такому форматі дає змогу зробити певні висновки.

Духовна музика в контексті сучасного музичного простору має надзвичайно особливе значення. На різних етапах свого розвитку вона мала свої особливості, що були зумовлені загальними умовами культурного розвитку суспільства, його світоглядними тенденціями, естетичними потребами, художнім смаком тощо.

Звісно, що кожна історична епоха вносила певні зміни у процес формування та функціонування музичного мистецтва і особливо духовної музики. Поступово змінювалося формоутворення та композиційний стрій, удосконалювалася гармонічна основа, ускладнювався ритмічний рух та мелодична лінія музичних творів, викристалізувалися засоби музичної виразності, розшифровувалися, а інколи змішувалися характерні риси тієї або іншої музичної стилістики – все разом свідчить про

стрімкий рух розвитку важливих елементів музичної мови духовної музики сьогодення.

Поступово, з часом під впливом значних історичних подій (соціальних, економічних, політичних, воєнних, величезних зрушень в різних областях науки й техніки, появи грандіозних корпоративних об'єднань, що з одного боку, сприяють значним поштовхам у розвитку свідомості людини, а з іншого боку, ведуть до колосальних економічних та духовних криз) розширювався й збагачувався образно-емоційний зміст та почуттєвий діапазон музичних і особливо духовних творів (наприклад: «Урочиста Літургія» Л. Дичко, «Літургія» М. Скорика).

Сьогодні, в умовах значних соціально-економічних зрушень в світі, коли від кожної людини очікуються значні творчі рішення у виконанні всіх проявів її життєдіяльності, духовна музика в контексті музичного мистецтва як такого є надзвичайно особливим явищем для сучасного історичного періоду, яке змушує не просто слухати, а жити музичною мовою.

Досягнення більш високого рівня розвитку національного музичного мистецтва, популярності української духовної музики серед населення пов'язано з утвердженням в українському суспільстві нових концепційних засад, призначених вирішувати проблеми сучасної української освіти і мистецтва, сутність яких зумовлена пошуками таких принципів, які б дозволили визначити музичну освіту й музичне мистецтво у всіх своїх проявах необхідно важливими компонентами загального суспільного прогресу як національної так і світової музичної культури.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Белікова В. В. Історія української музики: навчальний посібник / Валентина Венедиктівна Белікова: МОНМС України. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2011. – 372 с.
2. Спасо-Преображенський кафедральний собор. – Кривий Ріг: Українська православна церква, Криворізька єпархія, 2010. – 34 с.
3. Сучасна музика. – Вип. 1. – Київ: Музична Україна, 1973. – 335 с.

REFERENCES

1. Bielikova, V. V. (2011). *Istoria ukrainskoi muzyky: navchalny posibnyk*. [The history of Ukrainian music: a tutorial]. Kryvyi Rih: Vydavnychiy dim.
2. *Spaso-Preobrazhensky kafedralny sobor* (2010). [Spaso-Preobrazhensky Cathedral]. Kryvyi Rih.
3. *Suchasna muzyka* (1973). [Modern music]. Kyiv: Muzychna Ukraina.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БЕЛІКОВА Валентина Венедиктівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки КДПУ; заслужений працівник культури України.

Наукові інтереси: методика викладання історії української музичної культури у вищій навчальній школі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BELIKOVA Valentina Venedyktivna – Ph.D., Assistant Professor of musicology, instrumental and choreographic training KSPU; Honored Worker of Culture of Ukraine.

Circle of scientific interests: methods of teaching the history of Ukrainian musical culture in higher education schools.

Дата надходження рукопису 07. 04. 2017 р.

УДК 378. 65.

БІЛОЗУБ Людмила Миколаївна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри акторської майстерності та дизайну Запорізького національного університету
e-mail: belozub_l@mail.ru

НАРОДНА ПІСНЯ У ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Українська народна пісня має багатовікові традиції, її вагома роль у розвитку суспільства незаперечна. Вивчення використання народної пісні у творчості композиторів-класиків сприяє накопиченню, систематизації обсягу наукової інформації про неї, а також розвитку української музичної культури в цілому.

Народна пісня є одним із найбільш популярних жанрів музичного мистецтва – це світ культури українського народу, скарбниця людської духовності. В українській пісні відтворюється світогляд народу, його морально-етичні та естетичні цінності. Сприймаючи народну пісню українська людина прагнула глибше пізнати свою історію. За справедливим твердженням дослідника О. Вишневецького, вивчення вітчизняної історії в поєднанні із засвоєнням скарбів рідної мови, звичаїв і традицій, й особливо народної пісні, стало благодатним для справи культивування так званого «стихийного патріотизму» [2, с. 6–7]. Невичерпним джерелом професійної музики є народна пісня, всебічного, глибокого вивчення якої у композиторській практиці не підлягає сумніву. Незважаючи на постійний інтерес до цього напрямку дослідження в усі часи її музичної історії, варто констатувати неослабну актуальність вивчення використання народної пісні українськими композиторами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденція звернення вчених щодо використання народної пісні у творчості вітчизняних композиторів знайшла своє відображення в багатьох працях. Такими

науковцями, як Б. Гнида, М. Жишкovich, М. Загайкевич, Л. Кияновська, О. Козаренко, Л. Корній, Л.Назар-Шевчук, С. Павлишин, І. Соневицький, Б. Сюта, З. Штундер, Я. Якуб'як та ін. розглянуто мистецькі тенденції, певні жанри у творчості композиторів, зокрема й пісенний, що часто ставав своєрідною лабораторією для апробації нових прийомів, методів, засобів чи зразком формування національних рис мистецтва.

Досліджуючи українську народну пісню з часів Київської Русі, харківський культуролог і педагог Г. Ващенко підкреслює сконцентровані в ній культурно-ментальнісні цінності: глибокий патріотизм, любов і пошану до батьків і до свого роду, кохання й дружбу, усвідомлення людської честі й гідності, любов до праці, непереможне прагнення до волі й ненависть до рабства, віру в Бога [1]. Церковнослужбові пісенспіви й історичні пісні, що виконували кобзарі та лірники, відігравали вагому роль у духовній культурі українського народу. Народна пісня для Малоросії, в оцінці М. Гоголя – це все: поезія, історія й батьківська могила. «Изложение песней.., – зазначає класик російської літератури й славетний син українського народу, – почти всегда драматическое – признак развития народного духа и деятельной, беспокойной жизни, долго обнимавшей народ» [4, с. 13].

Метою статті полягає у висвітленні використання народної пісні як джерела української музичної культури у творчості вітчизняних композиторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська народна пісня є

© Білозуб Л. М., 2017